

Діло

виходить щодня рано

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
504-060.
Конто почт. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло" Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРІЮ:
Місячно 5-00 зол.
Чвертьрічно 12-00 "
Піврічно 20-00 "
Річно 35-00 "
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, фран-
ції, Голландії, Бельгії 20 фр.
фр., Чехословаччині 30 ч. к.
— в усіх інших краях по
7-50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Засоби й можливості розбудження і плекання людської енергії.

(Стаття нагороджена першою премією в конкурсі „Діло“.)

Наступі мусимо устійнити, яку матимемо енергію, потрібну нам до економічної розбудови нації. Думаво — це буде теж готівка з інтенціями п. Тихого.

Питання розбудження і плекання людської енергії, для якої цілі не не було, треба ставити внаслідок у нації, що мають свої держави, а не тільки в нас. У нації, що мають свої держави, повинна брала би за це влада, яка бачить, очевидно, знала б, яких засобів має до цього вжити. Були б це поруч якихось медично-гігієнічних засобів; пропаганди всіми можливими способами, як преса, кіно, театр, радіо, прикладні віча і збори, — ціле шкільництво, всі приватні товариства й інституції, якісь особливі адміністративні розпорядки, получені з прямих, може і карами, війни, засновани якихось особливих підприємств, де громадяни на практиці „привчаються до енергії“. Головне, що влада мала би до цього потрібні грошові засоби в ексекутиву у своїх руках, щоб перевести в діло свої плани.

Вдійсності нині бачимо це на Італії, Німеччині та інших державах, як влада при допомозі численних і подібних засобів виховує громадян для своїх цілей.

Не те у нас. Ні влади ні ексекутиви ні грошових засобів ми не маємо, а до цього всього ще чужа влада перешкодила би нам у всім, що ми позитивного задумали зробити. Вдійсності які реальні шляхи стоять перед нами, які, що ми могли би їх використати, щоб розбудити в наших громадян енергію, поправити мислення їх, до наших цілей? Ні Рідна Школа в Просвіті ні Кооператив, так само преса і прикладні віча і збори не могли би в тім напрямі нічого більше зробити, ніж роблять досі. Завже чи маємо творити якусь особливу організацію ад гом, щоб розбуджувати в нас енергію, коли знаємо, що все те був би тільки вигляд праці, а не дійсна праця? Все розбілось на об тверду стіну нашої позитивної і матеріальної дійсності і нашої психічної інерції в економічній діяльності — очевидно, якщо матимемо на увазі не одиниці, а цілу нашу націю.

Тому питання розбудження в нас енергії мусимо поставити виключно на моральній площині, на якій ще найсвобідніше і найуспішніше працювати можемо. Це я собі уявляю так:

Передовсім запитаю, чи в нас взагалі нема ніщо енергії? Таке твердження було би для нашої нації навіть образливим. Чи наш сегмент не викидає енергії, коли попри всі труднощі нинішньої рідної господарки виконує всі державні обов'язки, робить це краще, ніж селянин державної нації або велика посілість? Треба надмірно енергії, щоб передовсім у живих, так по речі і досвідках правдовим, як наш селянин працює! А чи мало енергії виявляє наш селянин-хлопець, що йде до міста до школи і вчиться на інтелігента? У ніякій іншій нації, або тих, що мають свої держави, той хлопець не має з тим стільки труднощів, що йому. Або ж в нашої інтелігенції ті, що є державними урядовцями, мало виявляють енергії, щоб вдержати конкуренцію з урядовцями державної нації і адекватно на посадах? Так само наші кооператори, вчителі Рідної Школи, журналісти, актори, письменники і т. д., а навіть наші ремісники і промисловці, кожний у своєму зв'язку, мусять виявити велику енергію, щоб адекватно при житті і щоб сповнити свої завдання. Те саме треба сказати про наші пані-господи, що провадять хатні господарства, і те саме про нашу студіючу молодь і т. д. Можна сказати твердити, що громадяни нашої нації, щоб адекватно на поведінку життя, адекватно і виявляють боляй удвоє більшу енергію, ніж громадяни державних націй, яким усе йде легко і гладко, ніж нам.

Це про особисту енергію. Коли ж візьмемо на увагу колективну енергію нашої нації, то ми її теж мусимо мати у високій мірі, коли ми, не зважаючи на всі ворожі хвилі і проти них, живучи 700 літ під чужими державними організаціями, змогли зберегти до нині своє національне обличчя. В цім, очевидно, багато є вродженої несвідомої відпорності, але багато теж свідомої волі й енергії, як це виказує історія нашого національного руху.

Одначе нам бракує свідомої колективної енергії до економічної розбудови нації, якщо візьмемо на увагу наші нинішні відносини і вимоги хвилини, що торкаються передовсім нашого майбутнього.

Які цьому причини? Є тут і матеріальні і духові. Матеріальні — це наші політичні відносини, далі, те, що в наш національний організм вріс чужий капітал і промисел, які не так легко витиснути, далі, брак грошових засобів і, вкінці, наш низький суспільно-культурний стан — склад нашої нації майже з самих селян.

Нічого казати про матеріальні причини. Ми не можемо рахувати на те, що усунивши заздалегідь матеріальні перешкоди зможемо збудити в собі енергію до економічної праці. Тут нам мусить вистарити сама тільки свідомість, що нема ніяких таких несподобних фізичних перешкод, які зовсім унеможливили би нам розбудову нашого промислу, коли ми маємо територію і населення, ще незаповнені нашими виробами, себто маємо ринок збуту, а про це в промислі найбільше йде; і йде тільки про моральний підклад до цього. І в власне говорити про той моральний підклад, як його витворити.

Шукаючи за духовними причинами, чому в нас нема енергії, а перед тим ще й зрозуміння для економічних справ, знаходимо, що ними є, перше, наш ідеалізм, себто ідеалістичне розуміння праці для народу, і друге, наше надмірне захоплення чужиною. Перше зрозуміле само собою, чому воно шкідливе для економічного розвитку, а захоплення чужиною потягає за собою маловаження наших власних справ, відбирає нам любов до них і відбирає нам віру у себе самих і свої сили і не дозволяє нім нічого творити самостійно, між іншим і нашого промислу.

Які причини нашого ідеалізму? Він лежить глибоко в нашій душі і нашій традиції. Хто був би, що дали почин до нашого національного відродження і провадили назі грохадські справи почавши від 1-ої половини 19 ст. аж до вибуху війни, і частію ведуть їх ще досі? Чи військові люди? — економісти? — політики? — практики? — взагалі люди матеріального діла? Це були, як відомо, поети, письменники, що певніше вчені історики, журналісти, духовники, професори й адвокати. Все — інтелектуалісти і таку працю вони нації давали. Щоб не перед самою війною і тепер по війні частину тої праці переймають економісти і політики-практики, та це щойно початки і їхня праця ще не прожогодила у нашій духовності глибокого сліду.

Розуміється, нічого не можна мати проти того, що інтелектуалісти вели наші громадські справи і були нашою національною верхівкою в духовній і фактичній значимості. Навпаки, їхня заслуга перед нацією велика. Та з другого боку це нам вийшло на але, бо ми витворили собі, — байдуже, що несвідомо, бо це тим гірше — поняття, що тільки умова робота, поезія, письменство, журналістика і т. д. мають для нації правдиву вартість і посують наші справи вперед, а економічна ні. Наглядним доказом цього є те, що ми поправді ще до нині вважаємо, — якщо не всі, то на великий випадок уся наша молодь і велика частина громадянства, — нашою національною верхівкою, якої є громадських спон-

Гроші — гроші родять!

кажуть старі люди.
Тому складайте свої ощадності

В Кооперативному Банку „Дністер“ у ЛЬВОВІ, вул. РУСЬКА ч. 20.

де крім відсотків можете дістати ще премію за ощадність у висоті 25 - 100 золотих.

важ треба слухати, наших робітників пера: критиків, редакторів і співробітників наших літературних чи літературно-наукових журналів, як це було за давніх часів, коли редакторів і співробітників наших літературних збірників, альманахів і журналів уважали у нас і фактично були вони в нас нашою верхівкою. Розуміється, літературно-наукова праця нічого спільного не має з економічною і тому ми до нині не знаємо вартості економіки для нації.

Друга причина, як сказано, наше надмірне захоплення чужиною, а власне Заходом. І знову це захоплення лежить глибоко у нашій душі і традиції. Воно походить з того, що так само як перші побуди до нашого національного відродження, так і пізніші надхнення для наших діячів до праці над і для народу приходили із Заходу. Так перший побуд до відродження дала французька революція, її свободололюбні ідеї, — другий був романтизм, що затіснив духові вузли між нашими вищими верствами, чи то їх одиначами, і народом, третій був соціалізм, що поставив нашу національну ідею на твердий практичний ґрунт, надхнувши наших діячів до політичної організації народу.

І знову, як з одного боку було це добре, що ми підлягали впливам Заходу, бо фактично йому завдячуємо своє національне життя, так з другого було але, бо ми навчилися — і знов не свідомо для себе — цінити тільки те, що є на Заході, і вірити в нього, а недоцінювати себе і не вірити в себе самих. Так нині ми захоплюємося всікими мусолінізмами, гітлеризмами, шпенглеризмами і т. д. і віримо, що це єдині сили, що спасуть світ і нас, а не віримо в свої сили і нема в нас тої свідомості, що спасення може прийти тільки від нас самих.

Так, мають правду ті, які твердять, що нині на Заході доконуються великі духові зміни, здвиги, рухи і революції, і слушно в нас будять подив і захоплення для них. Але за тим подивом і захопленням ні ми ні вони не бачимо своїх власних нинішніх здвигів, рухів, змін і революцій, які відбуваються у нас по війні. Ми маємо нині кооператив, про яку ми перед війною навіть мріяти не могли; маємо зародки приватного промислу; у нашої інтелігенції бачимо аж ніяк раціоналізм, атеїзм і соціалізм і поворот до реалістичності; у нас є нова ідеологія Липинського, яка гідно може стати поруч інших світових політичних доктрин; у нас появилася багато фахових часописів і журналів; у наших партій є зворот до реалізму; наше село дістало зовсім нове духове обличчя і т. д. Чому ж наша духовна верхівка не зверне уваги на ті здвиги? не дасть їх синтезу? не справить того, що треба і де треба? А найважливіше, не поширить їх свідомості між нашим громадянством, щоб через те піднесла віра в себе самого і піднесла охота й енергія до дальшої праці і дальшої творчості?

Наслідки захоплення Заходом у нас такі, що в нас витворилася повна духовна залежність від Заходу і ця не дає нам нічого творити самостійно. Ми і в промисловій діяльності нічого не маємо, аж нас Захід надхне і дасть поміч. Та надарно: промисел це не така ідея, як романтизм або соціалізм або шпенглеризм і т. д. — навпаки, це щось зовсім до них протилежне, — щоб нас надхнуло. А західний промисловець з власного інтересу не навчить нас промислу і любові до промислу, бо навчив би хіба на свою агітву.

Із цього само виходить, що нам треба робити: позбутися ідеалізму, власне кажучи, ідеалістично-інтелектуалістичного розуміння праці для народу, і позбутися надмірного захоплення Заходом.

Як це зробити? Тут нам допоможе, очевидно, пропаганда. Однак не така пропаганда, як досі, що економічну правду й економічні ідеї пропалують у нас тільки економісти, кооператори і кооперативні часописи і доривочно і нефахово громадські діячі на місцях.

Ця акція мусить вийти від самої нашої інтелектуалістичної верхівки, літературно-наукових журналів, які, як згадано, у нас усе ще по непорозумінні і традиції тай по суспільнім недорозвитку нашої нації вважають нашою національною верхівкою, а від яких фактично найбільше, хоч певно проти їх волі, виходять згадані наші духові хвиби. Наші літературні чи літературно-наукові журнали це для значної частини нашого громадянства, а передовсім для цілої нашої молоді, котра майже тільки їх читає і на них виховується, єдиний авторитет, якого вони

послухали би. А якби наша молодь перенялася економічними ідеями, то це була би для нас найбільша поміч, бо молодь ці ідеї, як усі інші, поєднала би в народ із запалом і захопленням.

Скажуть: „Це до нас не належить, бо ми — умові робітники і займаємося тільки духовими проявами“.

Тут треба знов покликатись на Захід. На Заході нині довершуються не тільки духові переміни. Там відбуваються теж великі матеріальні, економічні і суспільні здвиги, але про які багато не пишуть, бо їх, можна сказати, тихцем переводить влада. У нас влади нема, а тому ми мусимо до цього вжити всіх наших ресурсів, звідки може вийти енергія, а значить і літературно-наукових журналів і умових робітників. Тої справи — економічної розбудови нашої нації, для якої передумовою є психічна перебудова нашого громадянства, а яку доконати може, компетентна, покликана й обов'язана власне в першу чергу умова верхівка. Отже тої справи ми не можемо і не сміємо лишити тільки самим економістам і кооператорам.

Іван Билина.

Німеччина домагається зменшення большевицької армії.

Берлінські розмови закінчені.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. Вчора в год. 5.30 по-поздні закінчилися розмови з британськими міністрами. Офіційний комунікат каже, що темою нарад були справи, про які згадує лондонський комунікат з 3. лютого ц. р. Розмови велись у приязній атмосфері і довели до вияснення поглядів Німеччини і В. Британії. Міністри ствердили, що метою політики обох урядів є безпека й устійнення миру в Європі підтримуючи міжнародно співпрацю.

ЛОНДОН, 27. 3. ПАТ. Райтер повідомляє з Берліна: Канц. Гітлер заявив, що Німеччина може перевести озброєння на морі за кілька років. У справі озброєнь не складає ніяких сенсацийних заяв. Однак добре поінформований британський діяч про хід вчорашніх нарад за-

явив, що Німеччина згодиться на роззброєння, коли всі інші держави роззброються; інтензивно буде зброїтися, коли хочби одна з великих держав буде інтензивно зброїтися.

Згадавши про воєнні озброєння СССР канц. Гітлер заявив, що Німеччина не може йти на нові уступки у справі озброєнь, доки СССР не згодиться 1) перекинути більшу кількість своїх військ зі західних кордонів на Далекий Схід і 2) не зменшить своєї армії.

Німецькі представники заявили, що Німеччина вернеться до Ліги Націй, коли признають їй повну рівноправність.

Всі зложимо „Дар Просвіті“ — всі своїми власними силами викуємо кращу долю нації.

Большевики заборонили від закордонним журналістам.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. „Дойче Альгемайне Цейтунг“ повідомляє, що кількох закордонних журналістів, які хотіли вийти з мін. Іденом до Москви, не одержало большевицьких віз на відъ

до СССР. Кореспонденти будуть товаришати мін. Іденові тільки до Варшави і там ждуть на його поворот.

Інформаційна подорож мін. Ідена.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. Вчора ввечері варшавським поїздом виїхав з Берліна мін. Іден до Москви. На двірці прощали міністра вищі урядовці міністерства закордонних справ з мін. Нойратом. З мін. Іденом поїхав теж большевицький амбасадор.

ЛОНДОН, 27. 3. ПАТ. Райтер повідомляє з Берліна, що під час британсько-німецьких розмов

зарисувалась розбіжність поглядів, але саме тому необхідні були безпосередні розмови. Візити мін. Ідена у Москві, Варшаві і в Празі мають інформаційний характер. Політичні кола міркують, що перед конференцією у Штрезі наради про положення в Європі не приймуть конкретної форми.

Матеріали з найліпших фабрик
на убрання
і мужеські нагортки,
поручає **Дім Моді**
Львів, пл. Марійська ч. 4.
Для П. Т. Урядовців на 5 раті

Берлінська візита.

БЕРЛІН, 27. 3. ПАТ. В год. 19. мін. Саймон і лорд Іден прийняли в британській амбасаді журналістів. Мін. Саймон відчитав офіційний комунікат про берлінські розмови та висловив мотиви берлінської візити. Англійський і французький уряд визнали потребу безпосередньо з'ясувати відповідальними чинниками Німеччини. Мін. Саймон не отарався заключити договору, бо подорож була суто інформаційна.

Франко-італійська угода.

ПАРИЖ, 27. 3. ПАТ. Сенат ратифікував оголошено франко-італійську угоду, яка урівнює відносини між обома державами в Африці. Референтом комісії був сен. Де Жуверель, французький амбасадор в Римі.

Досмертна вязниця.

ЛОНДОН, ПАТ. Агенція Райтера повідомляє з Ковна, що правдоподібно алагізати на досмертну вязницю присуд смерти на 4 обвинуваних у справі Мемеля.

Ген. Бльомберг на Шлеску.

БЕРЛІН, ПАТ. Урядово повідомляють, що мін. Бльомберг виїждить 27. ц. м. на візит на Шлеску на 3-денний перегляд гарнізонів і промислових заведень. Буде він теж у Глівіцат і Ополью.

При гемороїдальних терпіннях, проявах опухлої печінки, обструкції, потрісканих грубої кишки, боляках, пертю на сеч, болях у крижах, тиску в грудях, несупокі серця, памороках, вживати природну гірку воду **Franciszka - Józefa**, яка дає полегшу, а нероз зовсім лікує. — Поручають її лікарі.

Тайний склад муніції.

МАДРИД, ПАТ. У Місрес викрили тайний склад муніції, в якому наїшли 13 тон бомб. Цей склад муніції повстав мабуть ще під час повстання в Астурії.

Д-Р ЄВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ.

36

СТОРИНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

XXXV. ЯК ВИГЛЯДАВ АКТ СОЙМОВОГО ВИБОРУ ЗА ЧАСІВ БАДЕНІЯ?

Щоб це зобразити, на це треба пера романиста, або драматурга, бо акти ті були багаті в дійсно драматичні епізоди. І нині, по стільки роках, годі про них думати холоднокровно. Хто раз перебув Баденські вибори, той не забуде їх ніколи.

Наведу загальну характеристику деяких виборчих актів, яку подали під першим враженням їх очевидці: люди наші, зовсім вірогідні.

„Перо з рук паде — пише з Калуша Ярослав Коритовський — кров буриться, серце явне на спомин вибору посла в Калуші. Кілько ми витерпіли за цей час, один Бог знає! Пером годі це описати!“ А в день вибору йшли від ранку телеграми до Львова від нашої калузької організації: „Цієї ночі діялися в Калуші нечувані річч. Наших виборців ловили, били й арештували! Тероризм такий, що не можна бути певним життя. До салі впустили жидову, нашим виборцям видають легітиміційні карти. Страшні зловживання“.

З Жидичева пише очевидець: „Таких виборів не було ще в Галичині від початку консти-

туційної ери. Ціле переведення теперішніх виборів у Жидичеві було від початку до кінця одним великим актом насильства і то такого страшного, що коли лише слухає хто оповідання очевидців про ті вибори, то йому бігають мурашки поза шкіру, кров кипить у жилах. Були там зловживання влади, було обмеження особистої свободи, був розбій, а все те було довершене в тій цілі, щоб знизилувати виборців, щоб здавити волю громадян, волю народу. Фактичний хід тілого виборчого акту був доказом, що та загальна характеристика не лиш не була за драстична, а навпаки — може за лагідна.

Від акту насильства розпочалися вибори. Коли руські виборці збитою лавою під проводом священників йшли до староства до голосування, заступив їм дорогу перед староством ноторічний злодій, кримінальник і заправлений виборчий агітатор та з піднесеним буком кинувся на священників з криком: „Ви, попи, злодії, дупії! дерете шкіру і баламутите нарід!“ При цьому було трьох жандармів, до яких священники звернулися по опіку. Однак не дістали відповідь: To do nas nie należy, tylko do policji miejscowej. Отже всі руські виборці мусіли уступити з дороги розбишці, щоб не допускати до провокації і лиш цим способом могли дійти до староства.

Перед староством стояло 40 жандармів. На фірмі якою входило до підвіря староства,

стояло двоє з них і переглядало легітиміційні карти виборців. У дверях староства, що були десять до двадцять кроків від фірми, стояло знов двоє і наново переглядали ті карти. Коли виборці увійшли в коридор староства, ділях їх жандарми на дві частини. Одну частину, а саме всіх священників і свідомих виборців, сели впускали до бюро староства; всіх інших і крім того цілу ватагу невиборців агітаторів, жидів і багато иншої злочоті вихали до експедиту. З одного льокалю до другого не вільно було нікому переходити ані порозумітися. Все те мало на цілі уможливити крайній насильства, яких сподіялися при акті голосування.

Заки приступлено до вибору комісії, арештовано при вході до староства зовсім без причини десигнованого русинами як члена комісії виборця Сень Корещького, господаря з Крутська. А коли виборці про його арештування нічого не знаючи, приготуваними наперед картками вибрали Корещького, староство унезаконило його вибір і зарядило негайно новий. Руські виборці, не маючи змоги з собою порозумітися, не могли згідно перевести того поновного вибору і тому при тім виборі замість Корещького вибрано членом комісії жидівського, жиди. Цим способом аналізу в комісії польська більшість, хоч русини мали її згорі безумовно заповнену.

(Далі буде.)

Без радості і без смутку.

Жінка рефлексій після суботнішнього засідання сойму.

Хоч писалось уже в „Ділі“ чимало про суботнішнє засідання сойму, на якому йшов останній бій за конституцію, проте хочу я від себе докинути кілька уваг.

БЕЗДУШНИЙ БІЙ, БЕЗБАРВНИЙ СПІВ.

Хочу спростувати загальне враження, яке могло зародитись у ш. читачів, начеб справді у соймі в Варшаві кипіли пристрасті, начеб справді прихильники і противники нової конституції вкладали в той бій всі свої нерви, весь свій запал.

Нічого подібного! Це був млявий, слабкий бій без ніякого запалу. І скінчився він так, як йшов. Не було ані ентузіазму і радощів переможців, ані крику болю, гніву чи розпучки поразки. Оголошено маршала Світацького результати голосування. — а на сцені тихо і спокійно. Не то не було спонтанічного вибуху ентузіазму, але не було і саїду якогонебудь порушення і то по обох сторонах. При повній мовчанці зложив свої відомі заяви два головні опозиційні послы про неважкість нової конституції. Відповів їм при тій самій атмосфері спокою довгим правничим викладом маршала сойму. Апатично, втомлено почали вставати послы на лівій і тихо-резигновано виходили зі сцени. Лише горстка послів (ППС-ів) затянула пісню про панів-магнатів, — але який то був квалітет та безбарвний, бездушний спів! І відразу він тихо вмер, приглушений ажурами „першої бригади“, яка теж далеко не була тріумфальним гимном переможців: пісня відразу обірвалася, як тільки більшість послів з лівий вийшла зі сцени. Співаки, бо треба було, але охоти до співу не було ніякої. А на правій цілий цей час ані одного вигуку, ані одного слова. Цікаво, що найбільш емоційно-та скандально-галамативним моментом у цілій суботнішній дискусії була авантюра з приволом виступу посла Жулавського (з ППС), але саме той інцидент не мав нічого спільного зі справою конституції та був викликаний самою особою промовця і його кількома різкими словами.

НАДП ОПОЗИЦІЇ НА — МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Не було ні радощів перемоги, ні болю поразки, — бо кожна армія борців досягнула своєї цілі.

Проурядовий табір заздалегідь рішив вложитись звичайною більшістю при прийнятті тематських поправок. Заздалегідь був приготований відповідний правничо-інтерпретаційний виклад для маршала сойму.

Не крилася і урядово-офіційна „Газета Польща“ з тим, що „число посольських сиджень“ не казнить безпартійний бляк. І справді, чи можна було сподіватись чого іншого? Цеж до влади прийшли люди діла, а не теорій, воляки, а не франки. Конституція ухвалена, бо сила на їх стороні. — Опозиція соймова одного лише припаса, — щоб ББ не здобув 2/3 голосів. І всю цю оборонну тактику соймова опозиція, особливо лівниця, побудувала на вірі в маршала Пілсудського. З уст до уст переходило серед послів лівий, наче заохота до бою: маршал Пілсудський застерігся, щоб дальше ухвалення конституції відбулося „без штучек“. І зародилась ідея, що не буде нової конституції, як не буде жодних 2/3 голосів.

Тому білий страх впав на лівницю, коли домідалася вона в середині засідання, що українці вирішили адержатись від голосування та що за ними підуть всі непольські клуби. Заметушлись людвиги та непесівали: чар майже готов розлетілись. Вони пригадали собі польські „демократи“ про існування українців та накиннули головню на українських соц.радикалів! Не попустили аргументи, що чейже справа конституції, але одне пересуджене та безнадійно програє все одне засідання сойму 26. І. 1934, завдяки безгадудній тактиці самої опозиції, що добровільно покинула місце бою.

Лівниця розпучувалась і саїно вірила — в маршала Пілсудського: як не буде 2/3 голосів, то не затвердять він нової конституції!

Цікаво, що й єдиний клуб також рішив ставити на — маршала Пілсудського. Через те давно вже рішив не брати участі в працях конституційної комісії, коли ББ роками широкі обговорює у ній проект нової конституції: лояльність та тактику проф. Ст. Стронський у таких своїх словах: „Уряд (читай маршала Пілсудського) не брав поважно цієї справи“. І засугес-

тонувавши себе цією тезою — народовці стали в комісії „обсерваторами“.

Ще на останньому засіданні сойму народовці не залишили своїх надій. Адже той самий п. Стронський критикував новий проект конституції у світлі попередніх ентузіазмів... маршала Пілсудського. І видно віра народовців була велика та гаряча, коли аж посол Медзінський з ББ вважав потрібним її охолодити ведром зимної води, звертаючи увагу, що вони, бебеки, такі є кращими інтерпретаторами волі і поглядів маршала Пілсудського, ніж єндєки.

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ.

Ми, українці, у тій баталії за конституцію не брали участі. Декларація Українського Клубу та Клубу УСРП відома. Один високий державний достойник висловився про неї в кулоарах, що вона надзвичайно зручно зредагована: „добра і для внутрішньо-польського фронту, але не менше добра і для українського вивозу за границю“.

Тактика Українського Клубу надзвичайно яскраво підкреслила, що українці — це самостійний чинник в польській державі. Ні стара ні нова конституція не хоче признати нас, як о-

кремний національний організм, а проте саме свідомість питомої ваги українського питання надала новій конституції цей а не інший зміст. Зважимо над новою конституцією українська справа, як нераз в історії над долею Польщі. Без перебільшення можна сказати, що кульмінаційним пунктом суботнішньої дебати над зміною конституції був момент, коли посол Загайкевич виголошував декларацію Українського Клубу. Ні один промови не прислухувався так уважно цілий сойм та особливо весь уряд, як саме нашій декларації.

Рівнож не буде ніяким перебільшенням, коли скажу, що лише українці покидали саїду засідання сойму з почуттям добре сповненого обов'язку.

Посол С. Хруський

Проект нової виборчої ординації.

Польська преса пише: Проект нової виборчої ординації: передбачує, що сойм складатиметься з 250 послів, сенат з 90 сенаторів, з яких 30 призначуватиме президент. Виборчі округи будуть одномандатові і тільки в Галичині двомандатові. Кандидатів на послів ставитимуть самоуправні,

територіальні і господарські організації. До господарських установ зачислюватиме промислово-торгівельні і ремісничі палати. Преса пише, що в недалекій майбутності аміають теж основно виборчу ординацію до самоуправних установ.

Оборонця нової конетитуції виключили з засідання.

КАТОВНИЦІ, 27. березня ПАТ. Нині відбулося пленарне засідання шлеського сойму. В одній справі сенат відкинув письмєнну пропозицію шлеського воеводи, щоби справу відіслати наезд до комісії і внесення прийняв у другому читанні. Поладивши ніяку справ льякального змичіння, сойм вислухав промови пос. Пруса, що зали-

нувся на новоухвалену конституцію і воеводу Гравинського. Посол Вітчик (НХЗП) відповідаючи, солідаризувався з воеводою.

Деякі вислови промовця маршал Вольний вимаяв образливими й виключив пос. Вітчика з двох засідань. Теж виключив вичемаршала сойму і ген. референта бюджету д-ра Домбровського, який солідаризувався з пос. Вітчиком.

На знак протесту всі послы з НХЗП покинули на деякий час саїду.

„Просвіта“ — це перший і найкращий вартовий українського духа. Спішіть з „Даром Просвіти“.

Німеччина й Польща мають ключ до мира.

Під цим наголовком помістив ньюйорський „Таймс“ довшу кореспонденцію сєра Остєна Чемберлена, давнішого закордонного міністра Великої Британії. В цій дописі Чемберлен говорить про нове політичне наближення між Англією та Францією і думає, що воно переміниться у приязне порозуміння двох держав, як це було перед світовою війною.

Далі говорить про умову щодо взаємної оборони перед нападом з повітря. Як відомо, до тієї умови Англія і Франція запросили й Італію та Німеччину. Обі держави також запоручують незалежність Авотрії, бо це справа цілої Європи. Німеччину, каже, тепер вже вважають зрівну.

Чемберлен вважає це „новим Льякарном“, що забезпечило би краще мир в Європі. Але на його думку ключ до того мира має Німеччина й Польща. Вони могли запоручити мир в Європі, колиб підписали т. зв. „східне Льякарно“, що запоручувало би мир у Східній Європі через прирєчення взаїмної допомоги одному нападенню проти наїзника. Однакє досі обі ті держави відкидали те „східне Льякарно“ і в тім уся непевність мира в цілій Європі, бо напади з повітря не знають границь.

Але не вважаючи за те, чи Німеччина приєднається до умови чи ні, кінчить Чемберлен, Англія і Франція таки підпишуть взаїмну умову про оборону перед нападами з повітря.

Ювілейна академія в честь Юрія Федьковича в Ньюйорку.

В неділю 17-го березня відбулася в ньюйорськїм Народнїм Домі ювілейна академія в честь буковинського соловія, Осипа Юрія Федьковича, замість чергового концерту в честь Шевченка. Це зроблено тому, що цьогорічний концерт у честь Шевченка відбудеться заходами влучаєвих укра-

їнських хорів з цілої околиці в Тави Голл, при Бродвеї, в Нью Йорку щойно для 7. квітня. Академія в честь Федьковича доволі спізнєна, коли йде про святкування століття уродин Федьковича, та всєтаки ліпше піано, як ніколи.

Семий вечір „Товариства Приятелів Української Музики“.

Нью Йорк, 25. лютого.

Товариство Прихильників Української Музики в Нью Йорку влаштувало 20. лютого у „Отудіо Клуб“ свій семий уже вечір української музики. Концерт пройшов з великим мистецьким успіхом. Квартет, аложений з Р. Придаткевича, А. Шеніри (перша і друга скрипки), Н. Ван Венделю (віола) та Г. Ля-Пашєр (челло), відіграє „Опус 14“ Зиновія Лиска. Фор-ім. Лисєнка в Джєрєї Снті під управою с. Андрія Гєлє відспівав вляванку народних пісєнь, а квартет відіграє потім

збірку (суїту) українських дитячих співанок укладу О. Бердтє, перероблену для квартету Романом Придаткевичем. Велике вражіння зробили передовсім „Чарівна сопілка“ та „Веснянка“.

Гром. Роман Придаткевич виголосив вїкєзд, у якїм познайомив публіку з причинами ріжких музичних стилів української музики та з процесом творення народної пісні. Віє вкєлаував на ріжницю між тими українськими музикантами, що стоять під безпосереднім впливом російських учителів на Великій Україні, та музикантами, що стоять ближче до західно-європейських і німєцьких композиторів.

Гром. Андрій Борак відчитав публіці листа д-ра Волтера Дємєрєша, у котрїм він висказав свій жалє, що не міг прийти послухати квартету Лиска. — Публіки вїбєалося багато.

Майже ЗАДУРНО рештки полотна 50 сот., панамы 90 сот., в сипи 1'10, крепон 70 сот., веба 1' — та модні вовни на 40% дешєвше. **БЛАВАТНИИ БАЗАР** — Львів, вівторок 4. 12.

Новий директор гімназії в Ужгороді.

Ужгород, 25. березня.

Президент чл. республіки підписав декрет про іменування директором руської гімназії в Ужгороді д-ра Оулінчак, дотепер директора гімназії в Хуті. Тому, що д-р Оулінчак відомий

як яскравий москвофіль-чорносотенець, призначення його на становище директора гімназії в столиці Підкарпатської Русі викликало серед найширших кругів нашого громадянства велике здивування.

Розправа проти посла М. Вахнюка.

Дня 15. березня ц. р. відбулася в городському суді у Дрогобичі розправа проти посла Михайла Вахнюка, якого притягнули до відповідальності

за промову на вічу в Попелях дня 13. листопада 1932. р. Розправу відложили до 5. квітня ц. р., щоб переслухати свідків оборони.

Загальні Збори „Центробанку“.

XXXVI. Звичайні Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий“ („Центробанк“) у Львові відбулися дня 25. березня ц. р. в салі „Української Бесіди“ в год. 10. передпол.

Збори відкрив голова Надз. Ради Центробанку д-р Михайло Волошин, який на бажання Заг. Зборів проводив ними. Він покликав на секретарів радн. Йосифа Дрималіка і дир. Маркіяна Кисілевського.

На вступі голова згадав пам'ять померлих членів Центробанку, а саме: пок. Михайла Грушевського, першого президента У. Н. Республіки, великого ученого, діяча і патріота, якого трагічну смерть болісно відчув не тільки український народ, але весь культурний світ, — далі ще пок. радн. Романа Сосновського, 6. голови багатьох українських установ, пок. радн. Стахія Стеблецького, пок. Станіслава Лаврова та Йосифа Паньківської, вдови по довголітнім директорі Центробанку пок. Костеві Паньківському. Приявні повстанням з місць вшанували пам'ять померлих.

Відтак відчитано і верифіковано протокол з останніх Загальних Зборів.

Звідолення з діяльності за 1934 р. разом із білянсом і рахунком страт і зисків за р. 1934 предложив Загальним Зборам нач. дир. Центробанку през. д-р Кость Левицький. Тому, що на порядку нарад був поставлений звіт із ревізії, переведеної в цьому місяці з рамени РСВК-а, д-р Кость Левицький обмежився тільки до реферування найважливіших позицій білянсу і рахунку страт і зисків за р. 1934 порівнюючи їх зі станом на 31. XII. 1933.

Власне майно Центробанку виказує на уділах зол. 198.335.97 і на фондах резервових зол. 302.828.38 — разом зол. 501.164.35. Членів виказує Центробанк 896, з того 772 кооперативи, 105 фізичних осіб і 19 правних осіб. Прибуло в 1934 р. 128 членів. Вкладки ощадності побільшилися в 1934 р. на зол. 42.818.36 та виказують зол. 1.026.051.70. Стан уділених позичок майже не змінився в порівнянні з 1933 р.

Стан ліквідації побільшився в 1934 р. на зол. 33.708.77, з огляду на потребу більшого готівкового поготівля.

Кошти адміністрації виказують квоту зол. 42.023.51, тобто менше на 9.943.39 зол. ніж у р. 1933. Амортизація нерухомостей виносить зол. 2.583.64, а движимостей зол. 857.18. Відлісно рахунком страт і зисків сумнівних претенсій на

зол. 2.355.91. Зиск за р. 1934 виказано квотою зол. 1.526.94. Відтак д-р Кость Левицький предложив прелімінар бюджету на р. 1935, який виказує в приходах зол. 94.336.56 а в розходах зол. 93.616.52.

З організаційної діяльності Центробанку през. д-р Кость Левицький підніс: видавання місячних звідошень для Українбанків, організацію низових кооператив кредитових, справу масової, дрібної ощадності, скликування нарад економічних централей для узгодження їх діяльності, скликування конференцій Українбанків, затіснення зв'язків із нашими кооперативними централами як також справу закінчування конверсійних договорів через Банк Акцептаційний і відносних кредитів.

З черги відчитано звіт з ревізії, переведеної Ревізійним Союзом та звіт Контрольної Комісії Загальних Зборів, після чого провідник отворив дискусію над усіма звітами.

В дискусії промовляли: д-р Іван Копач, Гриць Салевич, дир. Роман Харамбура і дир. Ярослав Колтунюк. Промовцям відповів през. д-р Кость Левицький.

По переведеній дискусії Загальні Збори ухвалили:

1) Приняти до відома ревізійний звіт Р. С. У. К.

2) Затвердити предложений білянс за 1934 р. зі станом зол. 1.657.578.51 і рахунок страт і зисків з білянсовою надвишкою зол. 1.526.94.

3) Приняти прелімінар бюджету на р. 1935 з застереженням береження бюджетової рівноваги.

4) уділити абсолюторію Надзірній Раді і Дирекції Центробанку з діяльності за р. 1934.

5) Білянсовий зиск у висоті 1.526.94 приділити до резервових фондів.

На місце уступаючих членів Надзірної Ради вибрано: д-ра Михайла Волошина, дир. Андрія Мудрика, д-ра Леся Кульницького і дир. Романа Харамбуру.

До Контрольної Комісії вибрано: д-ра Степана Федака, о. Даміана Лопатинського і д-ра Юлія Свйчака.

На деякі запити дир. Харамбури і дир. Кохана пояснив посол Остап Луцький справу закінчування добровільних договорів поза конверсійними договорами через Акцептаційний Банк, як також справу реалізування векслів Акцептаційного Банку.

3 ляйпцігського ярмарку.

Ляйпцігський ярмарок 1935. р. стояв під знаком поправки господарського положення. Що правда, ще не досягнуто стану з минулого десятиліття, але й те, що досягнуто, мусить задовольнити всіх, бо направа не може відбутися дуже скоро, а мусить йти в парі з розвитком цілого господарського життя країни чи країн.

На цьому ярмарку взяло участь 8076 фірм, з чого німецьких було 7538 і чужинних 538. В порівнянні з минулим роком скільки німецьких фірм збільшилася на 523 фірми, а чужинних зменшилася на 56. З чужих країв взяли участь Японія 180 фірм, Чехія 137, Австрія 75, Італія 71, Англія 17, Швейцарія 15, інші держави менше. З того можна зробити висновок, що Чехія та Австрія дуже залежні від німецького ринку збуту. В технічній виставці взяло участь 2464 фірм, що означає повних величезних 17 виставових галей.

Торги відвідало приблизно яких 200 тисяч людей, з цього коло 22.000 чужинців. В порівнянні з минулим роком це означає збільшення на яких 4.000. Найбільше глядачів, а також і по-

купців було з Бельгії, Франції, Голландії, Англії, Австрії, Польщі, Швейцарії та Чехії. Позаєвропейські краї вислали були понад 1.500 покупців.

Як стоїть справа з замовленнями, сьогодні ще трудно сказати. В деяких галузях промислу замовлення є значні, в інших знов глядачі і покупці обмежувалися лише до огляду вистави. Найкращий збут находили новини. Великою перешкодою в покупках були девізіві труднощі, які панують майже у всіх краях у відношенні до Німеччини, а далі й те, що не всіди ще обобрено жидівський бойкот німецьких товарів. Значне збільшення чужинних глядачів промовляє за тим, що цікавість довідатись дещо про господарський розвиток Німеччини після проголошення жидівського бойкоту значно зросла. Опціонально ті, що приїхали були подивитись на повний крах німецької економіки, мусили сконстатувати якраз протилежність і відіхали назад з деяким несмаком тому, що їхні надії не сповнилися. Замість заведених застали покращання, що правда обмежене лише до внутрішнього ринку.

М. С.

ВИБОРИ В КРАЮ.

ВИБОРИ ДО БЕЛЗЬСЬКОЇ ВОЛОСТИ.

До белзської волости приділено 20 громад, які мали вибрати 20 волосних радних, віята, підвіята та 3 лавників. До цієї волости не належить містечко Белз, яке творить окрему самоврядну одиницю. В приділених до волости громадах було на основі перепису з 1921 р. 9.844 гр.-кат., себто українців і 2233 латинників. Отже латинники творять менше, як 1/4 частину населення. Вибори до громад, хоч „компромісові“ — дали українцям рішачу перевагу, так що тільки два солтиси є поляками, всі заступники солтисів українці, а також лавники майже всі українці.

На день 26. II. зарядив сокальський староста вибори волосних радних у Белзі. Українці, що були до виборів підготовані і були певні, що виберуть належне їм число радних, себто щонайменше 15 радних, відповідні чинники за всяку ціну хотіли мати „компроміс“. Виборців задержано в салі від 10. год. до 4. попол. обставлено всі виходи і виборцям не вільно було зі салі вийти. В міжчасі йшли раз-ураз апелі до „компромісу“, а коли українські виборці не подавалися, згрожено, що уневажнять нашу лісту і взагалі до виборів з української лісти не допустять. Брали на іспити українців виборців, що підписали українську лісту, твердили, що підписи не є автентичні... І якісь добули „компроміс“. Вибрано 11 радних до волости з української лісти, а тим, що заступників радних мало бути в черзі по двох з польської лісти й один з української. Вислід був такий: 11 українців з української лісти, один „русин“ з польської лісти і 8 поляків.

На 18. III. призначив староста вибори віята, підвіята та 3 лавників — у Сокалі, отже не на терені волости. Всі 11 волосних радних українців рішили вибрати самостійно своїх кандидатів — знаних і чесних громадян. Та по голосуванні на віята відчитав предсідник комісії — тільки 9 карток за українським кандидатом. Де поділись українські 2 картки — не знати. Тоді староста звернувся до радних українців такими словами: Proszę księdza, wasi ukraińcy w całym okręgu nie uznają za ukraińców i ja teraz żałuję bardzo, że nie uważałem wam listy, poszedłem z wami na kompromis i zatwierdziłem was na radnych. А звертаючись до Мигала (канд. на віята), Pan jeszcze śmiało postawił swoją kandydaturę na wójta i myślał Pan, że ja Pana zatwierdzę? Ja bym was żadnego nie zatwierdził, Wy podczytywacie się pod UNDO, a wszyscy jesteście UNOWscy.

Відтак відбулися вибори на підвіята і лавників, та все за українськими кандидатами падало тільки по 9 голосів, хоч усі одинацять виборців-радних віддали голоси за українськими кандидатами. Десь два українські голоси пропадали! У висліді вибрано віятком поляка і 2 поляків лавниками; заступником віята — українця (ставленика старости) і тільки один лавник українець вибраний з тих, яких українські радні поставили.

Всі 11 українських радних під присягою стверджали, що віддали 11 голосів за своїми кандидатами і не можуть ніяк зрозуміти, чому їх 11 голосів дали у висліді число 9, а не 11. Внесено протест, опираючись на тім, що за українським кандидатом впало 11 гол. а не 9; також на тім, що предсідник виборчої комісії відчитував картки ховачи їх за урною та не показуючи їх до вгляду двом іншим членам виборчої комісії, що сиділи подальше, з яких один — „русин“ — сам признав, що не дивився на картки і тільки „нотував“.

У цей спосіб переведено у нас „вибори“. Віятком став п. Худзак, довголітній комісар віята, „бурмістр“ Белза, якого місто Белз з трудом позбулося. Про його кваліфікації на віята свідчить вимовно його карна карта і востаннє факт, що в 1932 р. скористав він з амністії і навіть не думав очиститись від закиду злочинця, за який був у слідстві. Про асе те знав добре п. староста, можна це устїнити з актів гор. суду в Белзі та прокуратури у Львові, а протест цього лана підтримує. Чи вже не можна було підшукати іншого кандидата на віята? Може чейже хоч протест зверне увагу на цей куріоз!

ДРУКАРНЯ „ДІЛО“

Львів, Ринок 10. Тел. 29-26.

Виконує швидко і солідно всілякого роду друкарські роботи

по найдешевших цінах!

Вибирають гроші з литовських банків.

КОВНО, 27. з. ПАТ. Шоденник „Діло“ повідомляв, що в Ковні викликав обширні коментірі та збурювання факт, що останніми часами з-

товські великі промисловці переказали більші суми грошей з литовських банків до швайцарських.

На західних окраїнах.

Село Дубно — українська оаза в Ланцутині.

дінку польського духовника

— Дещо про пове-
— Протести родичів.

Село Дубно належить до староства в Ланцутині і лежить 9 км. на схід від Лежайська. Це українська оаза на західних окраїнах, окружена до- жода населенням польським. Село чисто укра- їнське: греко-католиків буде около 95 проц. У школі мова навчання була українська і в 1933 р. переведено шкільний плєбісцит та вислано до шкільного інспекторату в Ярославі 197 декла- рацій за 302 дітей за українською мовою на- вчання. Всіх дітей обряду римо-кат. було в ми- нувшій році 10, цього року є 13. У селі є читаль- ня „Прогресу“ і т.о. „Сокіл“, котрого діяльність змусило староство в половині місяця лютого. 1934. Крім того є в селі кооператива споживча, кооператива кредитова і молочарня.

Всі товариства розвивалися дуже гарно і не стало сіяло в оці нашим сусідам, передо- жні латинському духовенству, себто парохів і сиротинкові в Лежайську. Населення Дубна полюбало завжди українцями і в церкві хре- стили школи люди на греко-кат. обряд діти, що походили з подруж мішаних, подібно як по се- лях, де є більшість людей латинського обряду, хрестять дітей у костелах на обряд латинський. Латинський парох з Лежайська чи радше його сорудник по Рівдяних Святах м. р. ходив по- кат. і нмовляв родичів, щоб вони забрали мет- рики з церкви і занесли до костела, одначе ні- хто не хотів цього зробити. Родичі відповідали, що хрестили в церкві дітей на те, щоб метрики залишилися в церкві.

Спринувши опір родичів, латинський парох з Лежайська взявся до польонізації села іншим способом. Дня 8. лютого м. р. переведено дуже спроти ревізію у буашого управителя школи у- країнця, а о. пароха Булика і в кількох свідомі- ших господарів. Не змийшли ніде нічого, одна- че аке сідуючого дня приїхав шкільний інспек- тор аж з Ярослава і управителя школи завісив у урядуванні та на його місце дав управителя- полька, котрий на початку нового шкільного року перемінив самовільно школу на польську, бо по українськи майже не ачать, пісні співають лиш польські і т. д. В цій справі 7. грудня м. р. вислали родичі дітей зажалення до інспекторату в Ярославі і до Кураторії у Львові.

Та на тім не кінець. Прийшла черга й на о. пароха, заступника декана о. Булика. Латин- ский парох зажадав через староство видачі мет- рик дітей. Староство прислало виказ 13 дітей зажадало видачі метрик. На перше письмо ста- ровства о. Булик відповів, що метрик видати не може, бо діти є важно і правно охрещені в гре- ко-кат. обряді згідно з обов'язуючими приписа- ми. Староство зажадало вдруге видачі метрик на загрозою адміністраційної кари і прислан- ні урядовця для зроблення відпису з метри- чальних книг. Проти цього зарядження вніс о. Булик рекурс до Воевідства у Львові через ста- ровство в Ланцуті, виказуючи, що діти правно охрещені на підставі закону з 25. 5. 1868 р. Д. П. Р. № 49, а саме на виразіе домагання родичів, що у загаданих дітей не можна змінити віроіс- повідання, бо діти скінчили 7-ий рік життя, а не менше 14 літ. Староство, не зважаючи на внесе- ний рекурс, прислало урядовця з письмом, в ко- трий повідомило парохіальний уряд про своє рішення і при кінці додало, що парохіально- му урядові проти зарядження староства дотри- муватися метрик не прислугує право відкли- чення до Воевідства. Дня 1. грудня вислав о. Булик рекурс до Воевідства у двох примірниках — один через староство, другий просто до Воевідства. В рекурсі виказав о. Б. протизакон- ний зарядження староства і що до вимоги ви- казу метрик і щодо вислання урядовця. Тому, що староство зажадало від парохіального уря- ду повернути коштів подорожі і діет для урядов- ців суми 20.10 зол., о. Булик вніс 12. грудня м. р. рекурс до Воевідства.

Дотепер був звичай, що зміни в метриках- ьох книгах могли відбутися на поручення Вое- відства, котре відносилось до Єп. Консисторії, а Консисторія припоручала парохіальному уря- дові переводити зміни в метричальних книгах. Урядовець староства зазначив у метричальних книгах таке: „Винотовано цілем замотована в расидзе париф. обж. жим-кат.“. Зміни обряду виробив також новий управитель школи у шк- лях. До того учительство змушує ті наші діти ходити на навуку релігії латинського обря- ду, хоч діти не хотять, а родичі проти того прикурсу протестують. За це їм грозять карами. А ти діти, котрі йдуть на лат. релігію, дають дарунки в обійняти справляти убрания тощо. По цьому слід зазначити, що майже всі роди-

чі дітей, котрих метрик домагалосся староство, зізнали протоколярно при свідках, що вони у- мовились: одні ще перед заключенням подру- жжя, інші по заключенні подружжя, але перед о- хрещенням першої дитини — всі свої діти хре- ститимуть в обряд гр.-кат., щоб їх діти в гр.-кат. обряді були виховувані; тої своєї умови вони ніколи не змінiali і при ній надаліше обстають.

В тих обставинах діються різні річі. Поль- ський катехит на спілку з жінкою управителя тягнуть діти на силу на релігію польську; біль- шість дітей, не зважаючи на дарунки, у той день, коли є релігія, не приходять до школи, га- за це дістають ноту з релігії „недостаточно“. Одна мати пішла до школи до учительки, котра вчить її синів, з проханням, щоб її дітей не за- лишала на польську релігію. Саме тоді був поль- ський священник на релігії, вийшов з класи на коритар, зачав з тою жінкою сваритися, вики- нув її з коритару на двір і тепер вона ще до то- го має судові доходження, хоч у класі не була. На другий тиждень взяв її одного сина на релі- гію на силу, а коли хлопець став кричати, свя- щенник ударив його в лице так, що вночі лице напухло. Батько дитини ходив після того до ін-

Нервоболі

Хто часто
терпить на
нервоболі,
нехай тямить,
що помагає на них

Аспірина

мала таблетка, а успішна.

768

Дістати можна у всіх аптиках.

3-4

спекторату в Ярославі із зажаленням, одначе ін- спекторату тоді не застав.

Таких і подібних фактів можна навести більше. Зазначимо ще тільки, що деякі родичи внесли протест проти неправного перенесення метрик їх дітей, на який відповіди ще не мають.

При цій нагоді варто ще додати, що латин- ські священники похрестили в тамошніх околиц- ях майже по всіх парохіях багато наших гре- ко-кат. дітей на обряд латинський і зовсім не думають метрик віддати. В лежайській парохії перейшли в цей спосіб на лат. обряд цілі села, як Єльня, Руда, Янда і т. д. Чому тут не інгерує староство?

Нова конституція Польщі.

VI. ЗАКОНОДАВСТВО.

Саття XLIX. 1) Законодатними актами є: а) закони; б) декрети Президента Річипоспо- литої. 2) Ніякий законодаптий акт не може су- перечити Конституції.

Ст. L. 1) Право законодапної ініціативи ма- ють Уряд і Сойм. 2) Законодатна ініціатива у справах бюджету, контингенту новобранців і ратифікації міжнародних договорів належить виключно до Уряду. 2) Сойм не може без згоди Уряду прийняти закону, який спричинює видатки Державному Скарбові, для яких нема покриття у бюджеті.

Ст. LI. Затягнути державну позичку, позбу- тись або обтяжити нерухомий державний має- ток, оцінений на квоту понад 100.000 зол., на- ложити податки або публичні оплати, уста- новити мита і монополі, устійнити монетарну систему, як також наложити фінансову гаран- тію на Державний Скарб — можна тільки на основі законодапного акту.

Ст. LII. 1) Договори з іншими державами: торговельні, митні, які обтяжують постійно Державний Скарб і містять зобов'язання, на- слідком яких на громадян накладені нові тяга- рі, або такі, що спричинюють зміну границь Держави — вимагають перед ратифікацією зго- ди Законодатних Установ у формі закону. 2) Президент Річипосполитої у випадках, коли справи не можна загаати, може перед ратифі- кацією на внесок Ради Міністрів увести тимче- сово в життя всі або деякі постанови тор- говельних або митних договорів.

Ст. LIII. 1) Кожний проект договору, при- нятий Соймом, передають під розгляд Сенату. 2) Рішення Сенату, яке відкидає проект або вводить до нього зміни, треба вважати приня- тим, коли Сойм не відкине його більшістю 3/5 голосів.

Ст. LIV. 1) Президент Річипосполитої ствер- дить підписом силу закону, прийнятого згідно з Конституцією і доручить оголосити його у Деннику Законів. 2) Президент Річипоспо- литої може до тридцяти днів від одержання проекту закону звернути його Соймові з до- маганням, щоб його вдруге розглянув, а це може статись не скоріше ніж на найближчий звичайний сесії. 3) Коли Законодатні Установи більшістю законного числа послів і сенаторів приймуть урядові проект без змін, Президент Річипосполитої ствердивши підписом силу за- кону, доручить його оголосити.

Ст. LV. 1) Закон може уповажнити Прези- дента Річипосполитої видавати декрети в часі й розмірі, які означити; це уповажнення не може обіймати зміни Конституції. 2) Президент Річипосполитої має право в часі, коли Сойм роз'їзаний, видавати на випадок державної необхідности декрети з обсягу державного законодавства крім: а) зміни Конституції; б) виборчої ординації до Сойму і до Сенату; в) бюджету; г) наложень податків і установлень монополій; д) затягнення державних позичок; з) позбавлення і обтяжування державного неру- хомого маєтку, оціненого на квоту понад

100.000 зол. 3) Декрети, які спираються на по- станових цієї статті, можна видавати на внесок Ради Міністрів і можна їх змінити або касувати тільки законодапним актом.

Ст. LVI. Декрети, які торкаються організа- ції Уряду, зверхности Збройних Сил і організа- ції державної адміністрації, можна видавати кожного часу, їх можуть змінити або скасувати теж тільки декрети Президента Річипосполитої.

Ст. LVII. 1) Декрети Президента Річипоспо- литої мають законну силу і покдикуючись на конституційну основу, будуть їх оголошувати в Деннику Законів. 2) В кожному випадку, коли Конституція або закони для унормування по- одинокої ділянки зі законодавства вимагають закону, що ділянку може унормувати теж декрет Президента Річипосполитої, виданий в умовах, означених Конституцією.

VII. БУДЖЕТ.

Ст. LVIII. 1) Закон устійнює щорічно бу- джет Держави. 2) Уряд складає Соймові за сесії проект бюджету не пізніше, ніж на чотири місяці перед початком бюджетового року. 3) На розгляд бюджету залишається Соймові дев'ятьдесять днів від аложення проекту Урядом, Сенатові — два- цять днів від речинця, призначеного для Сойму. 4) На розгляд змін, запропонованих Сенатом, за- лишається Соймові десять днів від речинця, призначеного для Сойму. 5) Президент Річипо- сполитої доручить оголосити бюджет: а) у тексті, який устійнили Законодатні Палати, коли Сойм і Сенат в означених речинцях розглянули бу- джет; б) у тексті, який устійнив Сойм, коли Сенат в означених речинцях бюджету не розглянув; г) у тексті урядового проекту, коли ані Сойм ані Сенат в означених речинцях бюджету не роз- глянули.

Ст. LIX. 1) Видатків, не запроєктованих у бюджеті, не можна прийняти, запроєктованих не можна підвищити без згоди Уряду. 2) Уряд не може робити видатків без законного уповажнен- ня, хіба, що цього вимагає державна конечиність; у такім випадку Уряд, на основі рішення Ради Міністрів, переведе необхідний видаток, пересла- нючи до Сойму у семиденний речинці від рі- шення проект закону про призначення додаткових кредитів. Рішення Ради Міністрів буде одначо- но оголошене в урядовій газеті і подане до відо- му Найвищій Контрольній Палаті.

Ст. LX. 1) Державна не може лишатись без бу- джету. 2) Коли з приводу розглянання Законо- датних Палат бюджет або бодай бюджетову про- візюрію не прийняли до дня, в яким починається новий бюджетовий період, тоді Уряд має право

Новий Самоуправний Закон

(Друге справлене і доповнене видання)

Ціна тільки: зол. 0.80
(з поштовою пересилкою
0.95 зол.).

Хто надішле належність складанною П. К. О. 504.060 тому негайно вишле книжечку Адміністрації „Ді- ла“. — Львів. Ринок ч. 10.

Подружий метч

Посилайте передплати!

Смерть великого трагіка.

З Вікля наспіла вістка, що вмер один з най-кращих сучасних драматичних мистців Олександр Моїсєй, якого слова гомоніла на одній пікулах світа.

Моїсєй народився в Триєсті в р. 1880 і походив з італійської родини. В р. 1900 приїхав у Відень і — як людина німецької мови, — став статистом в Бургтеатрі, де звернувшись на нього увагу великий Кайні, та, на жаль, і його протекція не дала йому Моїсєй виграли якусьбудь більшу відповідальну роль, щоб мати змогу проявити вперше свій талант.

Тимчасом Моїсєй з наймовірнішим завданням мови і після кількох уже років говорив про нього, що німецька мова в його устах обрала нову незнану до того часу красу.

З тим самим успіхом оволодів він після року і сумлінного труду французькою, а з черги з англійською мовою.

Дебютував у німецькому театрі в Празі, бо у Вікля стара гвардія авторів не допустила його до виступу. З Праги забрав його Райнгардт до Берліна (1904). Від того часу виліз він свою долю і успіхи в Райнгардтом. В 1927. р. грав уже в Парижі в театрі „Ателіє“ з французькими авторами (по французьки), опісля в Лондоні й Америці (по англійськи).

Його невичайний талант заяснив на правду у Райнгардта і завдяки своїм кресціям в історії сучасного театрального мистецтва одобув собі велику лотесу сторінку. Виступав теж у Москві і як Протасов у „Живому труні“ захопив вибагливу російську публіку.

У часі війни як летун німецької армії потрапив у полон, а якого після багатьох пригод вернувся в Німеччину. В останніх часах звернувся з проханням до Муссоліні, щоб дістати італійське громадянство і кілька днів перед смертю дістав його.

Його головні ролі були: Гамлет, Мефісто (у „Фаусті“ Гетте), Освальд (у „Примарах“ Ібсена), Генріх V, Протасов (у „Живому труні“ Толстого) Еліп. Галерія постатей з класичного і модерного репертуару величезна.

Позатим був Моїсєй знаменитим рецитатором. Його рецитації німецьких класиків, читання „Псалмів Давида“, „Піснь над піснями“ та фрагментів ві Святого Письма показували ці твори у новім повому невіданому світлі. Прогарний голос, багата модуляція, а передовсім глибока інтелігенція були основами його вітворючого, наскрізь рефлексивного акторського мистецтва.

Після гітлерівського перевороту покинув він разом з Райнгардтом Німеччину і перебував переважно у Відні. Останнього часу працював в італійським кіні, вітворюючи ролі Цезаря Борджі.

На його бажання його тіліні останки опалить. Либів мав нагоду бачити його і чути як актора й рецитатора. Двічі гостював він у нашому городі: раз за часів дирекції Г. Барвінського, адруге за Чарновського. Вітворював ролі: Гамлета, Освальда й Протасова.

З Моїсєєм айшов ві світа геніяльний актор, за якого грою слідували люди із залптом відлхтом, і який захоплював, чарував і потрясав.

Ст. Чарнецький.

НОВИНКИ

— Хто перший відвідає український магазин взуття „Такт“, Львів, Ринок 43, де також на замовлення виконують всі шевські роботи солідно, дешево й скоро — даю 2% на Річну Школу. 1132 4-15

— Першорядні мужеські одяги до міри і рясні в красних і достовірних матерій виконує солідно „ТЕ-КА“. Львів, Руська 16/Л. 1181 2-2

— Найбільші кімські перегони. На другу п'ятницю відбудуться в Лондоні „великі державні перегони“ коней. Головним улюбленцем є кінь „Гольден Міллер“, на якого вже поставили мільйон фунт. шт. Одні на таких перегонах стають одразу багатіями, другі тратять ціле своє майно. Один із великих біржевників поставив на „Золотого Міллера“ 68.000 фунт. шт. — величезну суму. Коли його спитали, як він може ризикнути цілим своїм майном, він відповів, що він великий виграної, бо вже спровадив собі пачку цукорків і чеколати з фірми „Фортуна Нова“ у Львові. 1166

— Українська симфонічна музика в радіо. Варшавська радіостанція надаватиме на всі польські стадії концерт української симфонічної музики — в суботу 30. п. м. від год. 21-ої до 22-ої (9-10 вечора). Концертом диригуватиме Антін Рудницький, солісткою концерту є Марія Сокіл. Програма концерту така: 1) Антін Рудницький: Балева сюїта (Інтродукція, Похоронний марш, Скерцо, Малий жонірський епізод, Торжестваний фінал); 2) Лев Ревуцький: Анданте (друга частина) з 2-ої Симфонії; 3) Василь Барвінський: Дві пісні (Ноктюрн і Сонет) з оркестром; 4) Борис Лятошинський: Перський і Гуцульський танок (з опери „Золотий Обруч“).

— З Українського Лікарського Товариства. В п'ятницю, 29. березня в год. 19-й відбудеться у домі Товариства при вул. Підвалля 7, 1. відкрит д-ра Р. Осінчука: Про купелеве лікування хронічних суглобових захворювань у Черчі.

— Освічені числа домі. Не тільки львівський містострат, але й управи інших міст у Польщі рішили, що числа домі повинні знаходитися на злих скляних ліхтарниках, які ввечір треба освітлювати. Коли переведуть це рішення скрізь — знаємо.

— Бурмістр Станіслава уступив. У вівторок 4. березня п. р. відбулося засідання міської ради у Станіславові. Управа міста пропозувала раді преамінар бюджету на 1934-35 р. Радні з сльобу ББ покинули сальо наред тому, що не пропозували замикання рахунків за минулий діловий рік і ревізійна комісія не перевела контролю. Недобір міста Станіслава доходив до одного мільйона зол. У зв'язку з тим бурмістр Станіслава Хованец уступив зі свого становища.

— Львівська темна хроніка. Поліція арештувала чотирьох вломників, що влізали в різні львівські мешканці забираючи з них, що попало під руку. Вломники мешкали при вул. Домса 7 і там складали тимчасово речі, яких не встигали ще добре відпродати. Місця їх: Броніслав Гонтівський, Зигмунт Сеґета, Людовік Вак і Йо-

сиф Панкевич. Що і де кради признались, навіть вказали на годинникаря, якому свою добычу перепродавали. — З перфумерії Ляхса при вул. Ягайлонській 11 а. злодії забрали вночі пахощів і всякого запашного приладдя на 3.000 зол. — Відкрили у Львові потайну фабрику стемплів при вул. Жуліньського 8; кількох професійних літографів і друкарів приладило все, що треба для фальшування стемплів і марок, краєвих і закордонних, але не встигло ще їх продати. — Арештували тут одного інженіра-електротехніка та одного залізничного урядовця, обвинувачених у якихось залізничних манієствах.

— Річні вістки. У Парижі почався процес проти 21 осіб обвинувачених у шпигунській праці на користь Сопітв; судова розправа протрапляється з місяць. — У Китаю задовж ріки Янг-Тсе голодує приблизно 12 мільйонів. — У віденським „Бургу“ буде стояти тепер гвардійський полк; усі, що мешкали там від часу революції, мусять перенестись куди інде; між ними теж славний режисер Райнгардт. — У Канаді померла 113-літня полька Антоніна Пшепорковська.

— З археології Палестини. Англійський археолог Чарльз Марстон відкрив у Палестині біля Тель-Дувейра 14 великих глиняних посуд, розбитих; на одному глечику відчитав він слово „Ляхіс“, назву міста, про яке згадують у біблій. Досі не знали, де воно знаходиться; його зруйнував Набуходоносор у 598 р. перед Хр. Найдено посуду можуть завдяки своїм надписам кинути нове світло на добу перед наїздом Набуходоносора.

— Успіхи кінової артистки. Кінова артистка Тамара Десні, у походження росіянка, якій наказали виїхати з Англії, дістала з різних кімців краю від 40 англійців листи, щоб стала їх жінкою. Таким робом вона, як англійська піддана, зможе залишитися в Англії. Артистка на жаль, заміжня і не могла прийняти нідної пропозиції. Покищо англійська поліція дозволила їй заїхати в Лондоні ще рік.

— З країни канібалів. Німецький учений проф. Неверман вернувся після дволітнього побуту з Нової Каледонії, Гебридських островів та Нової Гвінеї. Як добрий фільмолг навчився він місцевих говірок і кілька місяців прожив між канібалами. Професор твердить, що канібали зовсім мирні люди, коли тільки з ними добре поводиться. Не треба їх тільки сердити, бо неоди уже мандарини, що почав глузувати з їх ідолів пропав у їх шланку. Канібали мають свої потаємні на чесність. На острові Суматрі голландський уряд зорганізував концентраційний табір, куди засилає комуністів. Вони живуть на канібальській території „машпи“; коли хто з них хоче втекти, може потрапити між канібалів і там пропаде на їх бенкеті. У канібалів сильно розвинена музика.

— Стародавня Україна під впливом англосасів. З Москви повідомляють про відкриття 150 досі неоголошених листів англійських письменників Дікенса, Текерей, Тенісона, Вальтер Скота, Байрона. Ці листи віднайшов російський історик проф. І. Алексєєв при нагоді по-

рядкування матеріалів до своєї праці про російсько-англійські взаємини. Проф. Алексєєв у-стійний, що ще за часів київського князя Володимира Мономаха, отже в 11. ст., розпочалися українсько-англійські взаємини тому, що Мономах був женатий з донькою англо-саксонського короля Гарольда. Мономахові „Поученіє Дітею“, один із найстаріших пам'яток української літератури, було писане — на думку Алексєєва — під впливом сучасних англійських літературних творів.

— ЗАПЕРТЯ. Свідомість гінекологічних клінік стверджують, що природна гірша вода FRANCISZKA-JÓZEFA запевняє лагідне випорожнення і тому аказане, щоб вживали її по-можливі.

З концертової сали.

СИМФОНІЧНИЙ КОНЦЕРТ.

Заставляла побіч себе І. Симфонії П-дур та ІХ. Симфонії Д-моль дає нам добрий образ розвою генія Бетовена. І. Симфонія стоїть ще під впливом Гайдна та Моцарта і щодо стилю і щодо форми. ІХ. Симфонія Бетовена має вже власну музичну мову яка своїм патетичним характером так дуже різниться від музики 18. ст. Але найбільший подив до нинішнього дня викликає у нас архітектоніка її будови. ІХ. Симфонія говорить про щось могутнє, дає нам образ якогось великого змагання, а в останній частині голосить велику перемогу, велику радість виволонених життєвих сил. Кожен слухач, чи то освічений музикант, який уміє оцінити її вартість, чи хтось, що загальною естетичає, чи людина неосвідомлена в мистецьких проблемах, якщо стріється з цим твором, — мусить аанати спільного враження. Формально різниться ця Симфонія від попередніх тим, що в останній частині крім оркестри приходить вокальний квартет та хори. Подвійна fuga на мішаний хор та сольові точки квартету творять ефектне закінчення Симфонії.

Під вокальним оглядом Бетовен ставляв до співаків великі вимоги. Мелодії сконструовані так, що вимагають дуже довгого відлху, а також фразування вимагає великої музичної культури. Солісти: Ф. Плятінна (сопран), Г. Леска (альт), Ю. Воліньський (тенор), А. Міхаловський (бас). Квартет, хоч аложений з таких добрих співаків, не звучав ідеально, сопран та бас надто вибивались. Хори (поверх 200 осіб) та оркестра вивалялись зі свого завдання дуже добре.

Треба піднести заслуги директора А. Солті-оз у виведенні цього твору.

І. Приймова.

З кіна.

КІНО МАРУСЕНЬКА: „ЯРМО КОХАННЯ“ І „БОРОГ ЖІНОК“.

В основу фільму лягла повість відомого англійського письменника Голсуерті. Жінка при-неволена тікати від свого чоловіка, бо його віч-чезла поведінка ватривала її життя. У дорозі познає вона молодця, що стає її приятелем; усеж факт, що вона заміжня, не дозволяє їти їй за поривом серця. Небаром приїжджає до нею чоловік і при допомозі детективів намагається переловити її на віроломстві. Самі обставини аложилися так, що суд визнає її винуватою та признає чоловікові розвід.

Фільм цікава, реалізація переведена вміло в культуру. Найкраще місце: судова розправа. Головна роль грає Діана Вінієрд, відома в фільмі „Кавалькада“, дуже інтелігентна акторка, що отворює такий тип, як Норма Шілер. І партнер заможний та не має тої „стопроцентовості“, яка положує жінки.

Друга фільма — це комедія з „довгим“ Слімом Саммервілем, така, які ми бачили в початках фільмової індустрії. Нині вона не подобається і радше кудить.

Дуже гарна нагода перекопатися, як виглядають дві інші фільми: добре й але реалізовані.

КІНО-РЕВІЯ „СТИЛЕВ“: „ТІНІ БРОДВЕЮ“ І РЕВІЯ „ЛІТ У СМІХОСФЕРИ“.

Друга в черги ревія під управою Реф-Рена адержалась на тому самому рівні гумору й ріжнородності. Кілька добрих гротесок, дотепів, іасценізація „Піццатія світа“ (невичайно ефектна річ), „Ілюстровані“ дотепи й сольовий виступ пісенькара Майського — все те разом складається на веселу й свободну програму. Дуже добрий актор Піларський, управитель ревії Реф-Рен та гротесковий актор Нововейський. (Не апаємо, чому він не виступає у сольових точках, що завжди були дуже веселі й подобалися аудієнці).

На екрані фільма з відомою оркестрою Пн-мана.

(67.)

Повацкий, Плесудский 51-